

9. desember 2025

Innleiðing laga um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna

Yfirlit niðurstaðna úr könnunum meðal sveitarfélaga og framhaldsskóla fyrir árið 2024

Stjórnarráð Íslands

Mennta- og barnamálaráðuneytið

Könnun á nýtingu fjármagns til innleiðingar farsældar í sveitarfélögum 2024

1.078 m.kr. voru greiddar til sveitarfélaga á árinu 2024 til innleiðingar farsældar. Reglugerð um framlög til að mæta kostnaði sveitarfélaga vegna samþættingar þjónustu í þágu farsældar barna á árinu 2024 nr. 144/2024 skýrir út hvernig fjármagninu var dreift til sveitarfélaga. Skiptinguna má ennfremur nálgast [hér](#).

Gert er ráð fyrir í lögum og í greinagerð um 27. gr. laga nr. 151/2021 að stjórnvöld geri reglulegt árangursmat í þeim tilgangi að endurmeta fjármagnsþörf verkefnisins í lok innleiðingartímabilsins árið 2024 og verða gögnin unnin og nýtt af mennta- og barnamálaráðuneytinu í þeim tilgangi.

Mikilvægt er að sá starfsmaður eða þeir sem vinna að innleiðingu farsældar og hafa bestu yfirsýnina í sveitarfélaginu (fræðslu- og velferðarþjónusta) komi að svörum þessarar könnunar.

Athugið að könnunin er ekki nafnlaus og verið er að kanna nýtingu fjármuna til innleiðingar farsældar í sveitarfélögum. Svörin munu því eiga við um sveitarfélögin sjálf, en ekki ákveðna svarendur.

Mikilvægt er að svör berist og er þess óskað að þau berist fyrir lok dags 17. febrúar nk.

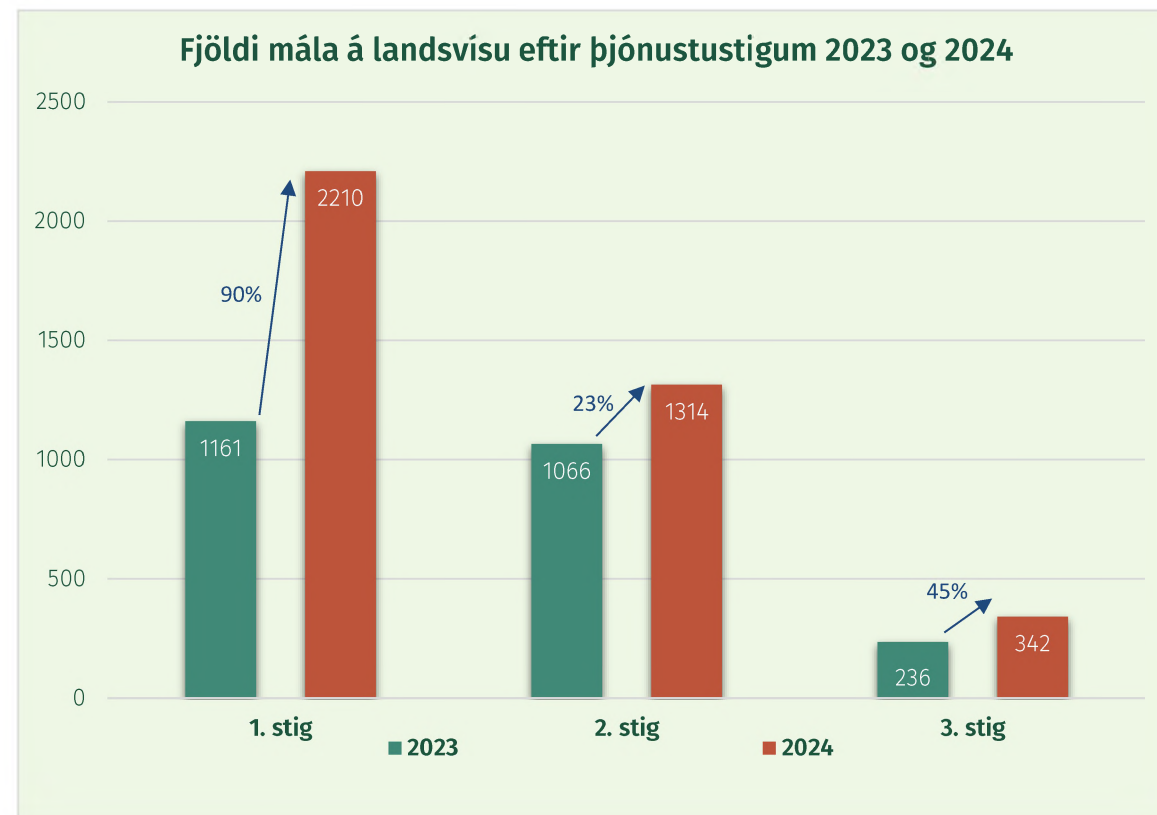
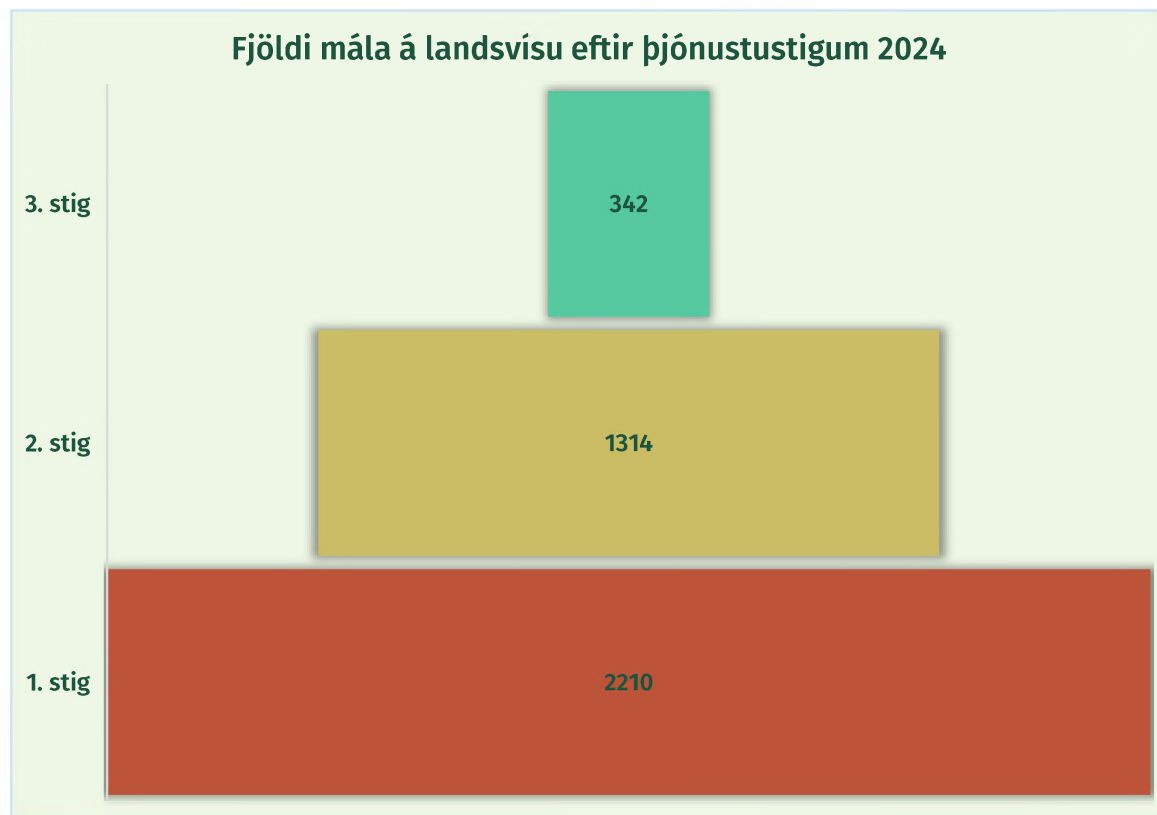
Könnun meðal sveitarfélaga landsins fyrir árið 2024

Mennta- og barnamálaráðuneytið sendir sveitarfélögum árlegan spurningalista þar sem óskað er upplýsinga um stöðu innleiðingar farsældar, málafjölda og kostnað viðkomandi sveitarfélags vegna innleiðingar.

- Spurt um heildarlaunakostnað vegna starfa tengiliða, málstjóra og verkefnastjórnunar
- Spurt um annan launakostnað en þann sem fellur undir störf tengiliða, málstjóra og verkefnastjórnunar
- Spurt um kostnað vegna vöru- og þjónustukaupa og helstu kostnaðarliði
- Spurt um annan kostnað sem fallið hefur til og verið greiddur með framlagi ráðuneytis ásamt skýringu
- Spurt um stöðu innleiðingar í sveitarfélaginu, þ.m.t. fjölda virkra mála í samþættingu

Helstu niðurstöður úr svörum sveitarfélaganna 2024 fylgja.

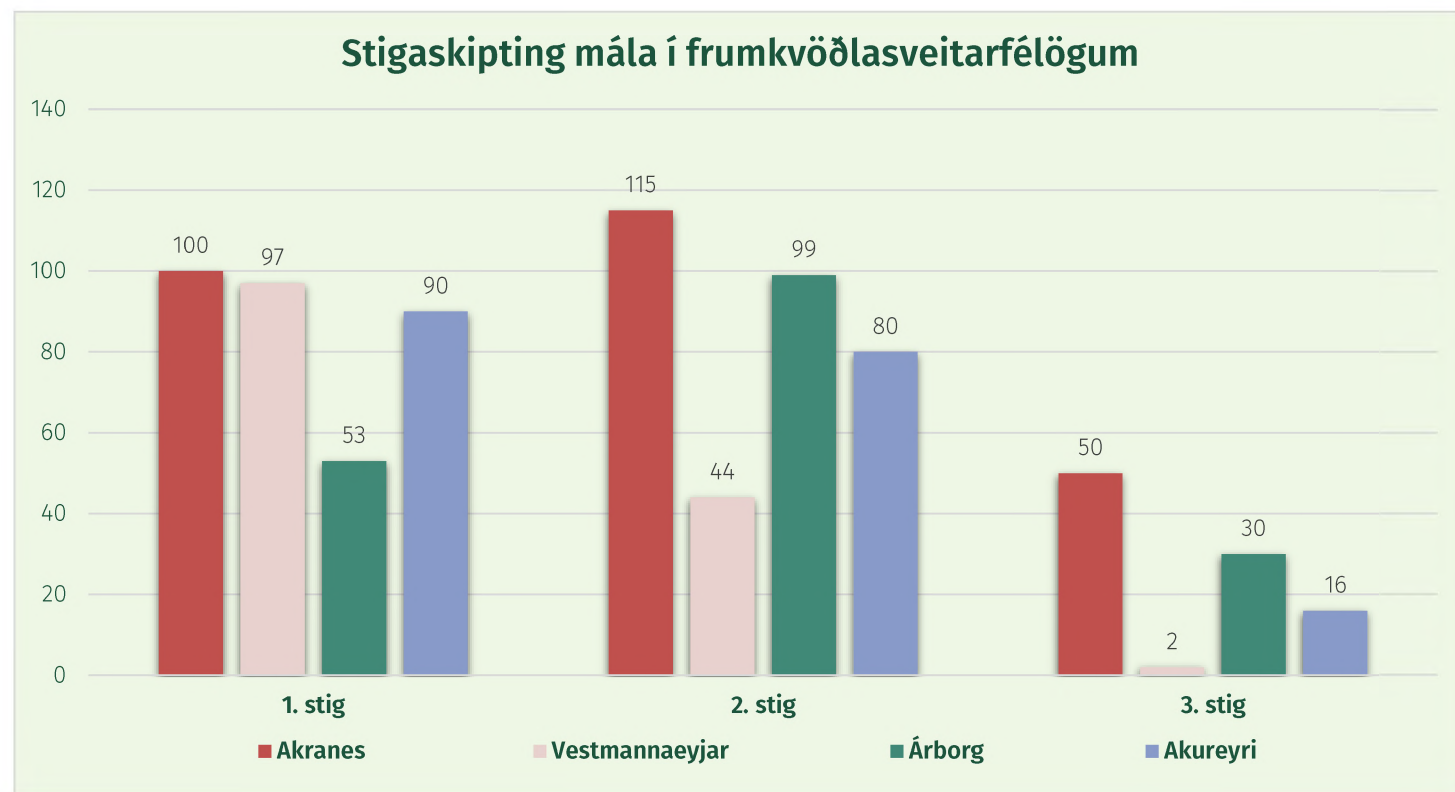
Fjöldi mála árið 2024

Málum fjölgar á milli áranna 2023 og 2024 á öllum þjónustustigum, athygli vekur að hlutfallsleg fjölgun mála á 3. stigi þjónustu er hærri en á 2. stigi. Gera má ráð fyrir að mikil fjölgun mála skýrist að miklum hluta af því að innleiðing laga um samþætta þjónustu er mun lengra á veg komin hjá svfl. 2024 en árinu áður.

Fjöldi og stigskipting mála í frumkvöðlasveitarfélögum árið 2024

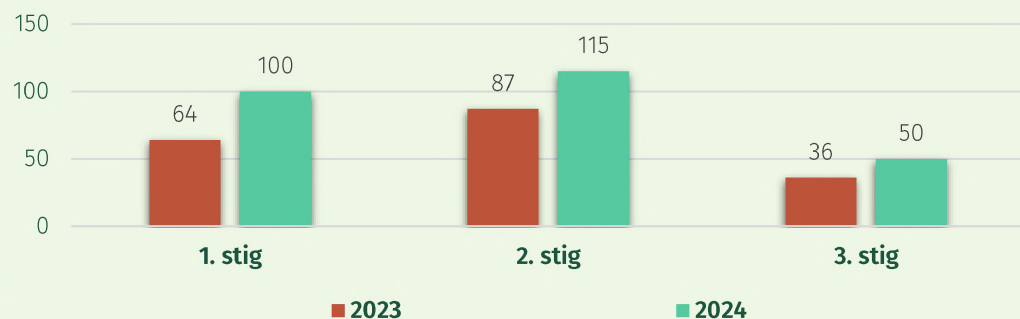

Stigaskipting mála í frumkvöðlasveitarfélögum 2024						
	1. stig		2. stig		3. stig	
	Fjöldi	Hlutfall	Fjöldi	Hlutfall	Fjöldi	Hlutfall
Akranes	100	38%	115	43%	50	19%
Vestmannaeyjar	97	68%	44	31%	2	1%
Árborg	53	29%	99	54%	30	16%
Akureyri	90	48%	80	43%	16	9%

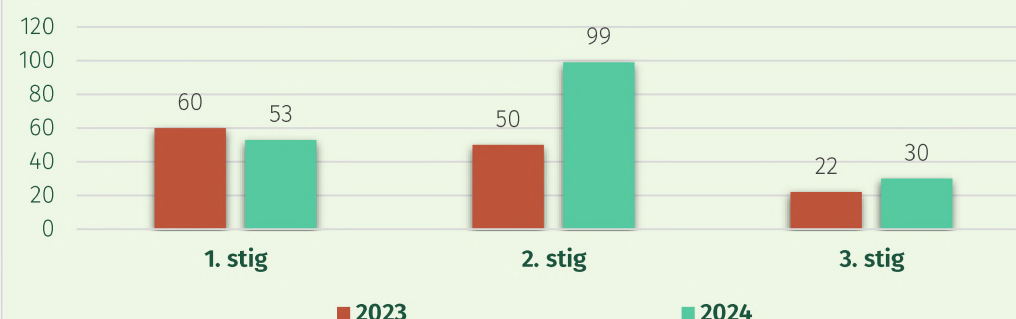
Akraneskaupstaður, Akureyrarbær, Sveitarfélagið Árborg og Vestmannaeyjabær tóku að sér að gerast svokölluð „frumkvöðlasveitarfélög“ við innleiðingu farsældarlaganna frá upphafi innleiðingar. Hér að ofan má sjá fjölda mála eftir stigum á árinu 2024. Það sem helst vekur athygli er ólík stigskipting mála á milli stiga eftir sveitarfélögum, eins og sést í töflunni, hlutfall heildarfjölda mála á öðru stigi er til dæmis herra en á fyrsta stigi á Akranesi og í Árborg.

Fjöldi og stigskipting mála í frumkvöðlasveitarfélögum árin 2023 og 2024

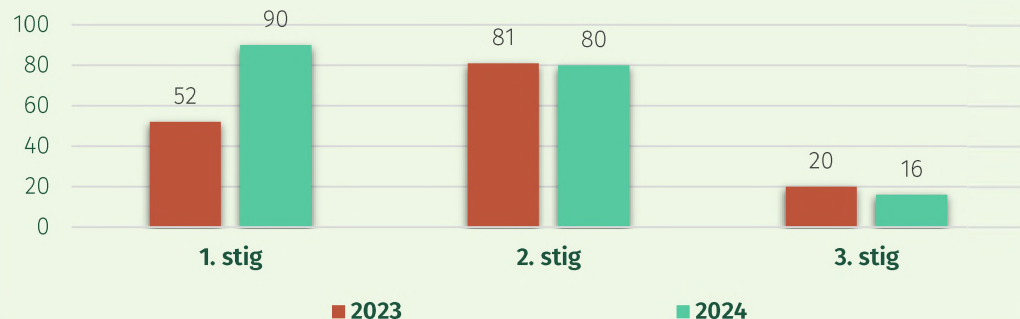
Stigaskipting mála á Akranesi milli ára

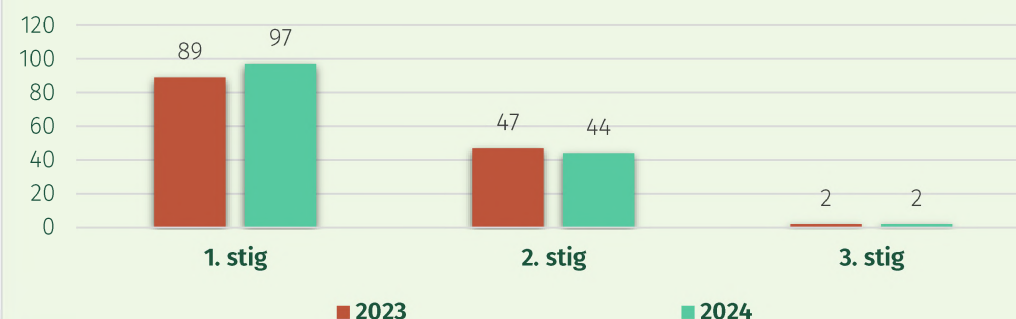
Stigaskipting mála í Árborg milli ára

Stigaskipting mála á Akureyri milli ára

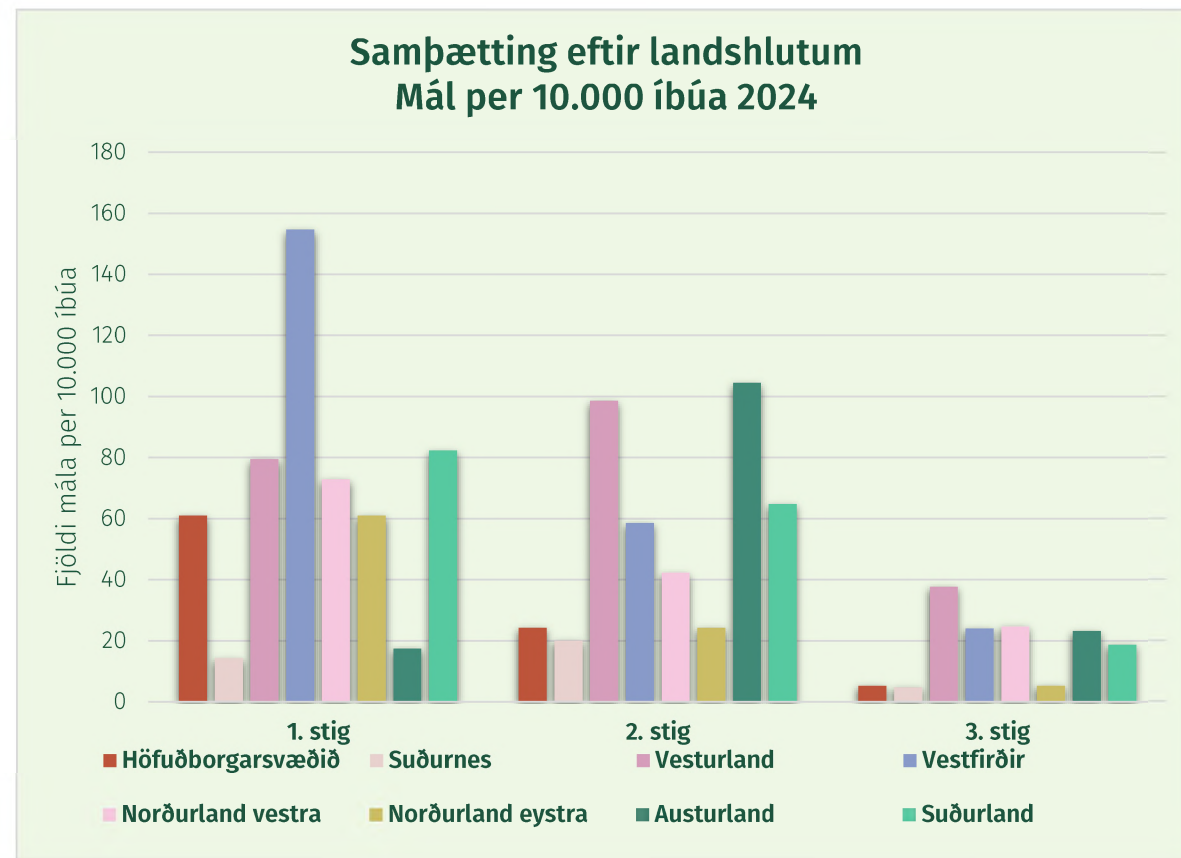
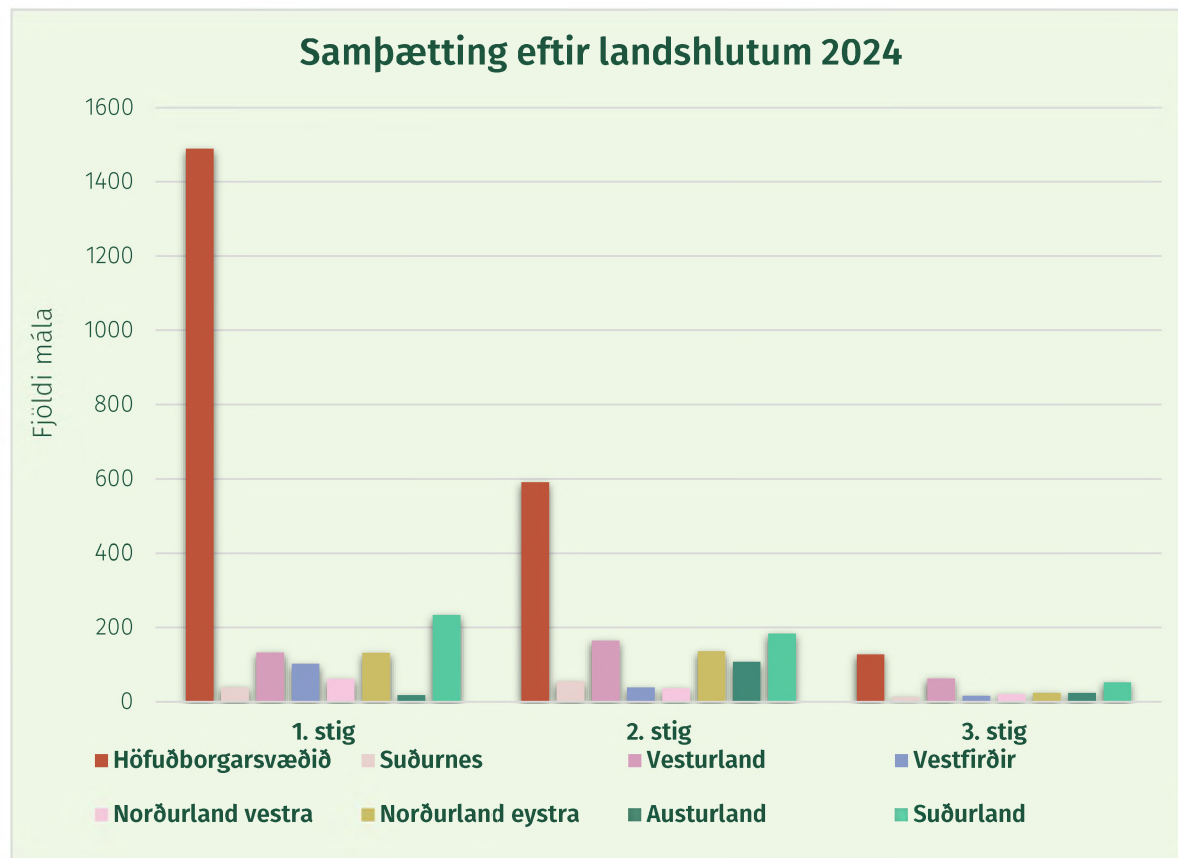

Stigaskipting mála í Vestmannaeyjum milli ára

Í flestum tilfellum er fjölgun mála á hverju stigi milli ára í frumkvöðlasveitarfélögunum fjórum en þó eru undantekningar á að málum á öðru stigi fækkar á Akureyri og í Vestmannaeyjum og á fyrsta stigi í Árborg.

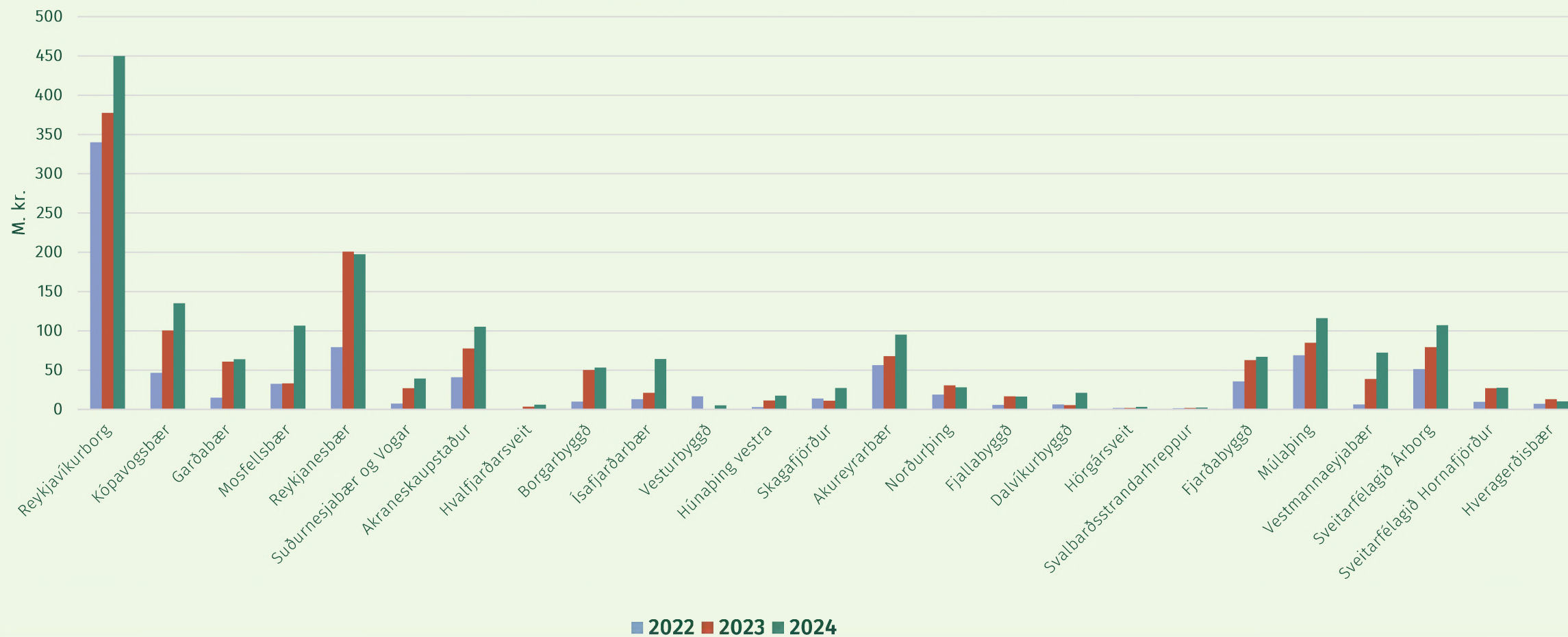
Fjöldi og stigskipting mála eftir landshlutum 2024

Fjöldi sambættra mála í hverjum landshluta gefur takmarkaða mynd þar sem fjöldinn á höfuðborgarsvæðinu er lang mestur. Myndin til hægri gefur umtalsvert betri mynd en þar sést fjöldi mála fyrir hverja þúsund íbúa eftir landssvæðum. Þar er höfuðborgarsvæðið um miðbik en austurland sker sig úr varðandi mál á fyrsta stigi.

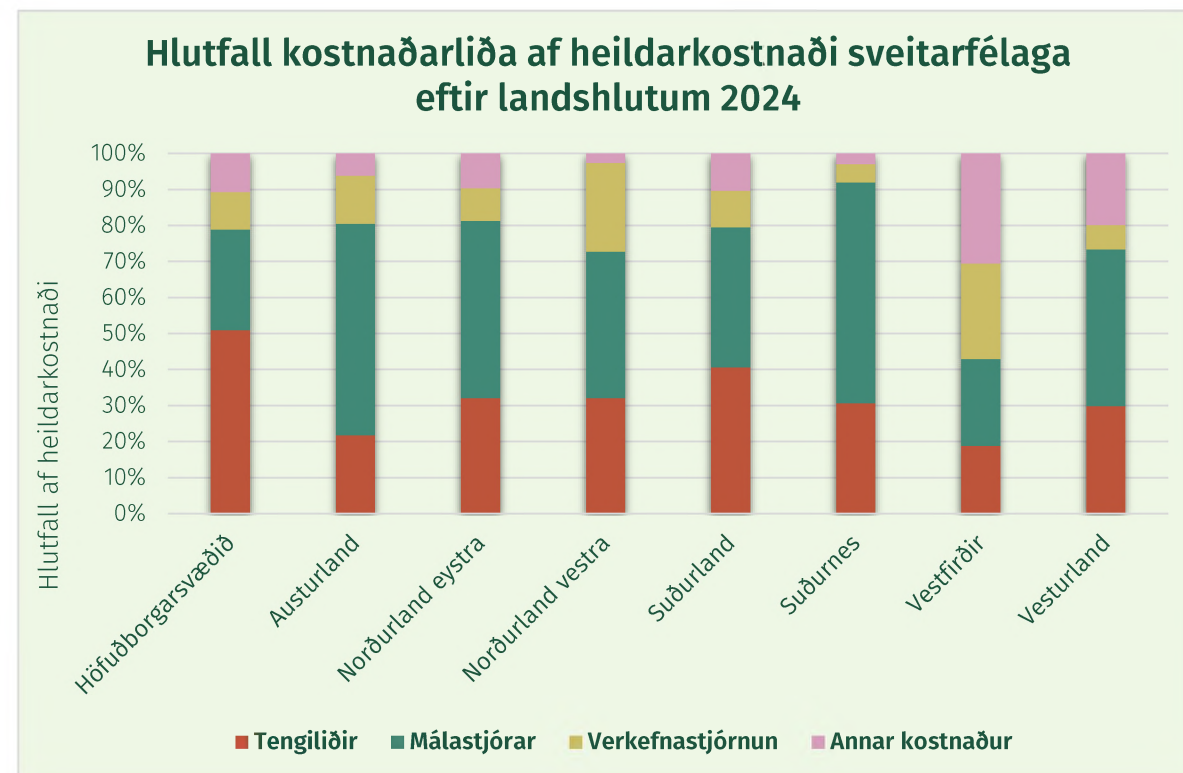
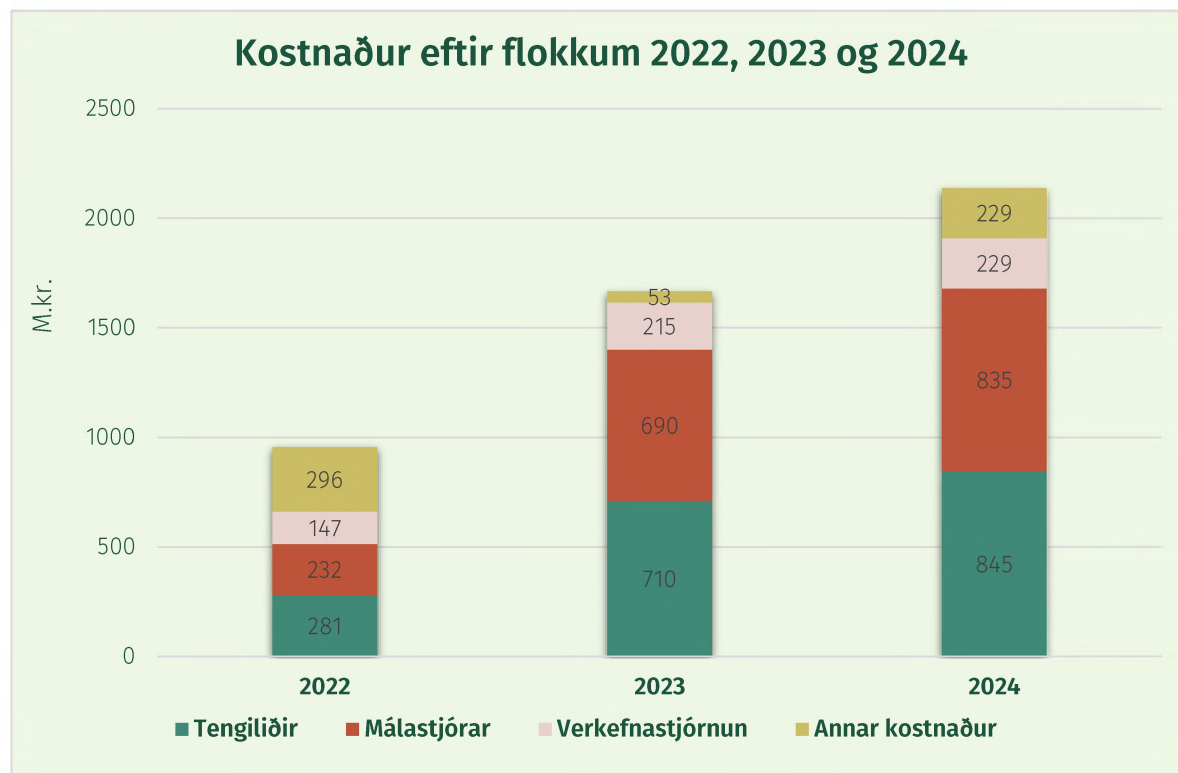
Kostnaður einstakra sveitarfélaga milli áráanna 2022, 2023 og 2024

Kostnaður sveitarfélaga árin 2022, 2023 og 2024

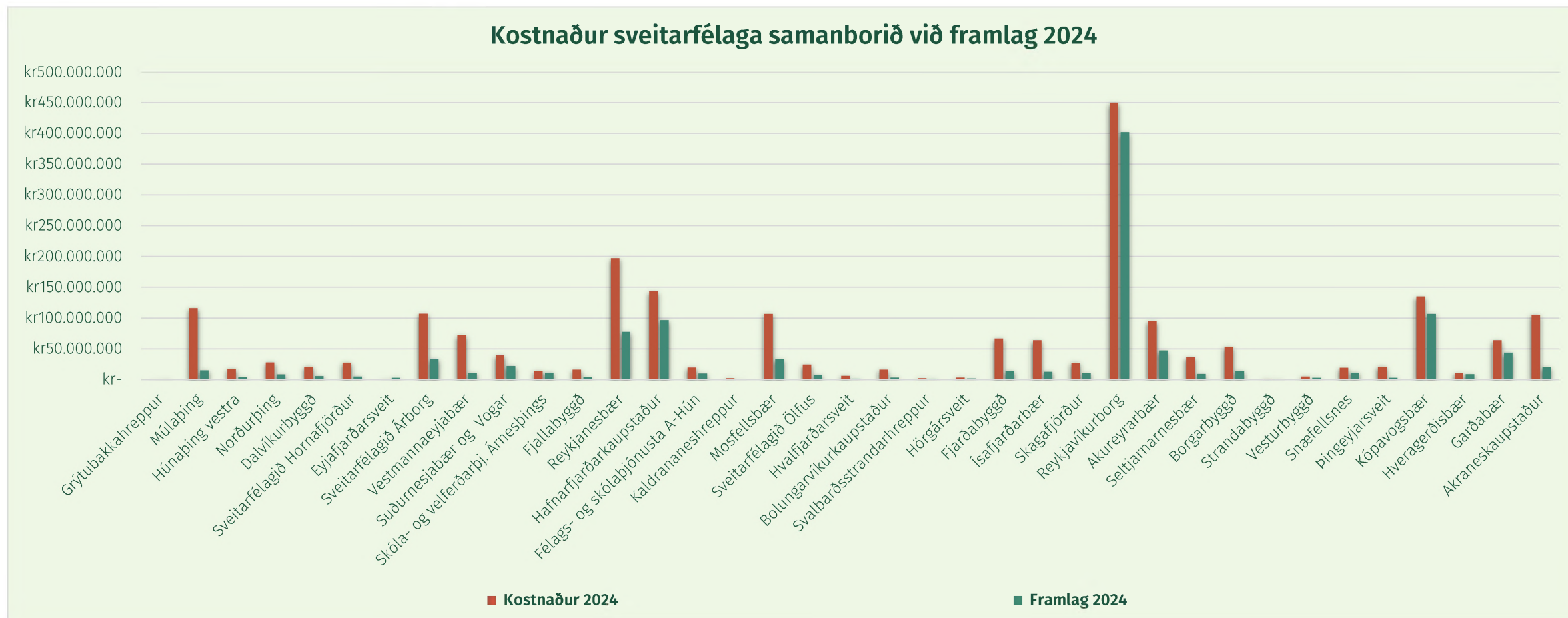
Kostnaður allflestara sveitarfélaga við innleiðingu farsældarlaganna hefur hækkað frá fyrsta ári innleiðingar 2022.

Kostnaðarliðir eftir árum og landshlutum

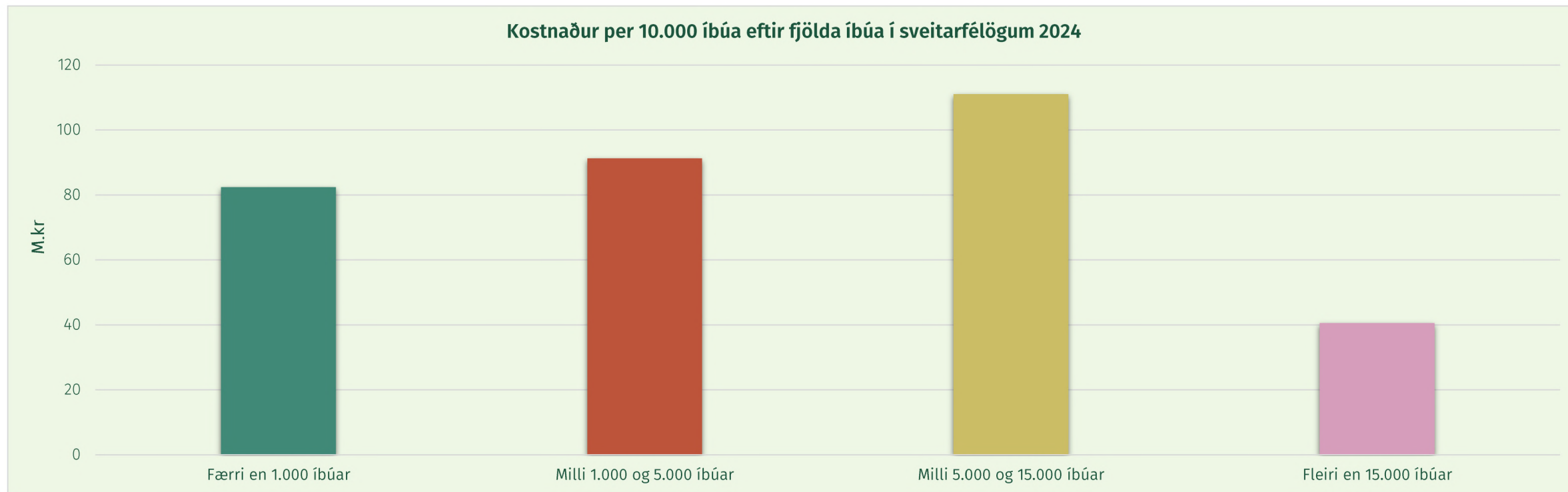
Kostnaður skiptist að mestu leyti í þrjá flokka, laun tengiliða, laun málastjóra og kostnað við verkefnastjórn innleiðingar. Helstu kostnaðarliðir sem falla undir „annan kostnað“ eru í frysta lagi vörukaup, þ.e. tækjabúnaður og fundarkostnaður, öðru lagi þjónustukaup, þ.e. ráðgjöf við skipulag og upplýsingatækni, sálfræðiþjónusta uppsetning stafrænna lausna og í þriðja lagi annar launakostnaður sveitarfélagsins vegna innleiðingar. Hlutfall kostnaðar er mismunandi eftir landssvæðum, en á öllum landssvæðum nema einu er kostnaður við málastjóra og tengiliði yfir 50% á meðan annar kostnaður og kostnaður við verkefnastjórnun er sá sem sveiflast mest milli svæða.

Kostnaður og framlag til sveitarfélaga árið 2024

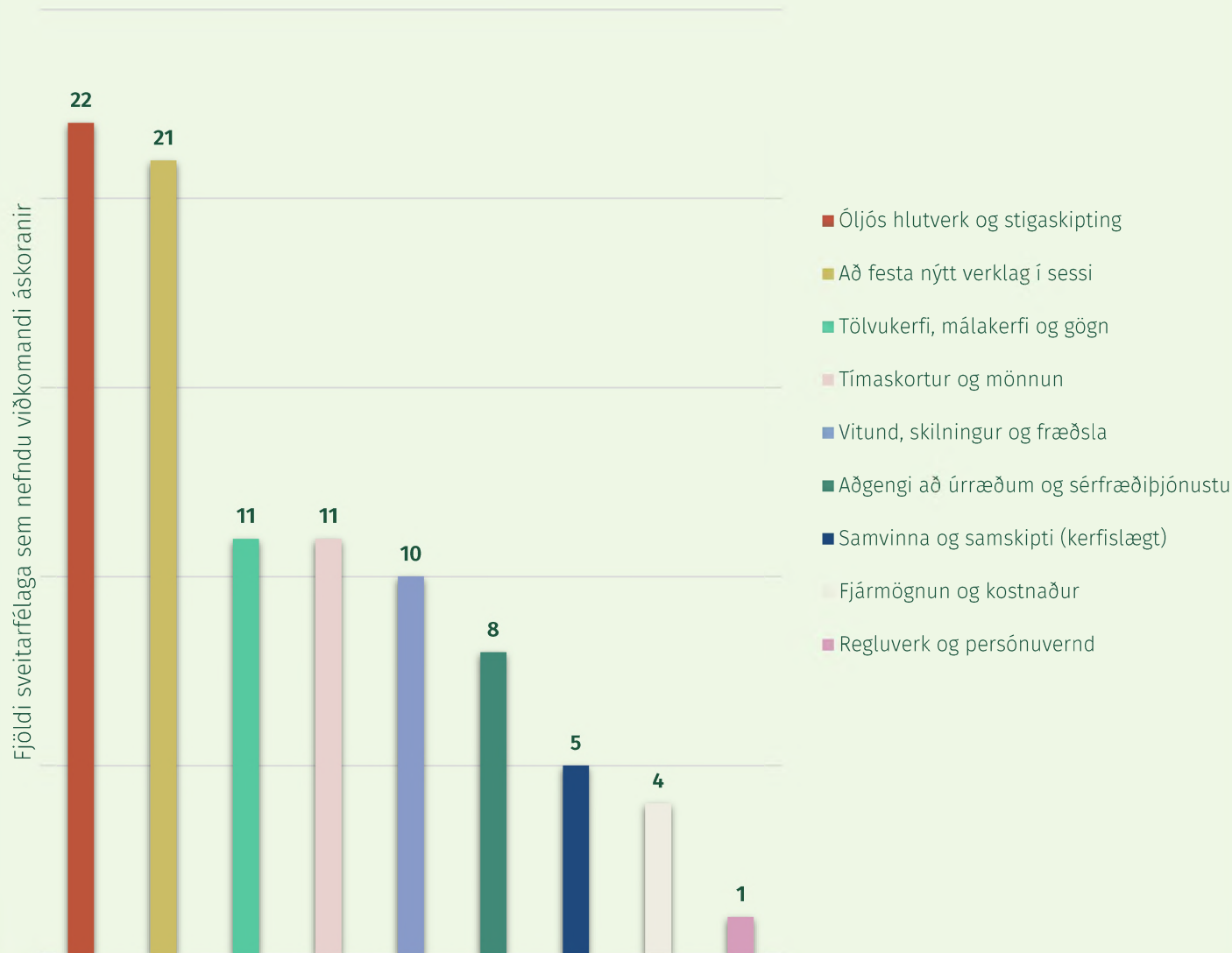
Hér að ofan má sjá heildarkostnað sveitarfélaga samanborið við framlag ríkisins á árinu 2024. Framlögin eru í nánast öllum tilvikum lægri heldur en kostnaður, eitt undantekningartilvik er Eyjafjarðarsveit.

Kostnaður og framlag til sveitarfélaga árið 2024

Á þessari mynd er borinn saman kostnaður við innleiðingu farsældarlaganna á hverja 10.000 íbúa eftir stærð sveitarfélaganna. Þar er greinilegt að stærðarhagkvæmni sveitarfélaganna skilar sér ekki fyrr en eftir að 15.000 íbúa markinu er náð. Kostnaður við innleiðingu laganna eykst fyrir hvern íbúa eftir því sem þeir eru fleiri fjölgar fram að 15.000 íbúa markinu.

Algengustu áskoranir - Sveitarfélög 2024

Textasvör – Helstu áskoranir við innleiðingu

Á myndinni má sjá tíðni áskorana sem farið er yfir í textanum í svörum sveitarfélaganna, alls svöruðu 37 sveitarfélög könnuninni.

Verklag hefur víða ekki fest sig í sessi. Nýir ferlar og samþætt vinnubrögð eru oft viðbót ofan á þau verkefni sem eru nú þegar á borði starfsfólks. Það vantar sameiginlega grunnferla, reglulegt samráð og skýra áætlun um næstu skref. Án þess er hætt við að starfið fari aftur í gamlar venjur og að eftirfylgni minnki. Smærri sveitarfélög nefna sér í lagi takmarkaðan tíma og takmarkaða mönnun sem áskorun við innleiðingu.

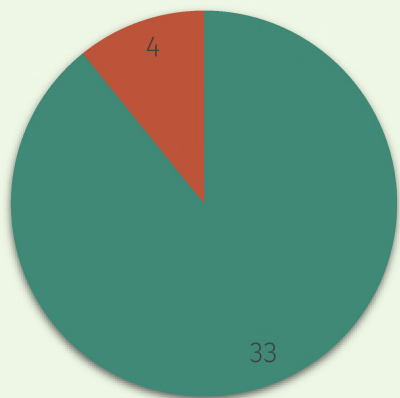
Kerfi og gögn eru veikur hlekkur. Málakerfi tala illa saman, skráning er þung og óljóst getur verið hvar vista á upplýsingar á 1. stigi. Gagnamiðlun og samþykki eru flókin í framkvæmd og túlkun heimilda misjöfn. Skortur á aðgengilegum mælaborðum og sameiginlegum mælikvörðum dregur úr yfirsýn og forgangsroðun. Tímaskortur og mönnun eru víða takmarkandi þáttur. Mikið verkefnaálag og árstíðasveiflur þýða að lítið svigrúm er fyrir innleiðingu, þjálfun og eftirfylgni.

Aðgengi að úrræðum og sérfræðipjónustu er takmarkað sums staðar, t.d. sálfræðipjónusta, sem getur haft þær afleiðingar að ekki tekst að veita markvissan snemmtækan stuðning sem verður til þess að mál færast upp um þjónustustig að óþörfu. Þá eru dæmi um að regluverk og persónuvernd takmarki upplýsingaflæði; ólíkar túlkningar á heimildum hafa valdið töfum og geta truflað samstarf.

Fjármögnun reynist hindrun á nokkra vegu: sum sveitarfélög nefna að það skorti fasta grunnfjármögnun fyrir ákveðna lykilþætti og því er treyst á tímabundna styrki. Fjárveitingar koma stundum seint eða sveiflast milli ára, fé er stundum eyrnamerkt of þröngt og nýtist ekki í samhæfingu, fræðslu eða til að veita starfsfólki svigrúm til að sinna eftirfylgni, og kostnaðarskipting milli kerfa er óljós — sem gerir sérstaklega minni sveitarfélögum erfitt að byggja upp stöðuga þjónustu.

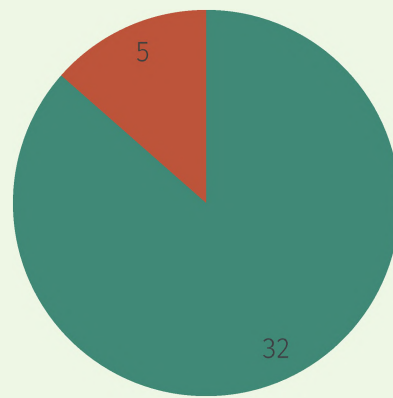
Upplýsingagjöf um farsæld í sveitarfélögum – Staða í árslok 2024

Hefur sveitarfélagið verið með markvissa fræðslu um farsældarlögin fyrir starfsmenn sem sinna farsældarþjónustu?

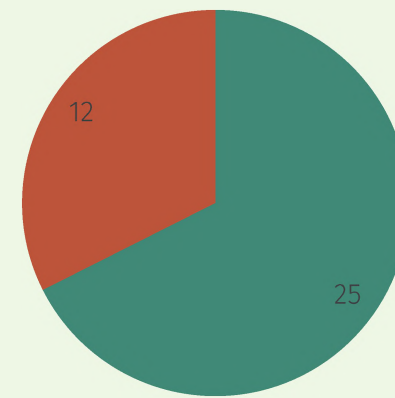
■ Já ■ Nei

Er búið að stigskipta öllum úrræðum fyrir börn í sveitarfélaginu niður á þrjú stig í samræmi við farsældarlögin?

■ Já ■ Nei

Hefur sveitarfélagið verið með markvissa fræðslu um farsældarlögin fyrir hugsanlega þjónustunotendur?

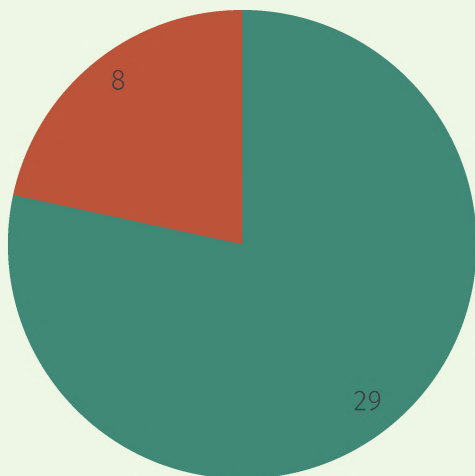

■ Já ■ Nei

Þessar myndir byggja á svörum sveitarfélaganna við beinum spurningum um stöðu innleiðingar mismunandi þátta árið 2024. Allt eru þetta þættir sem eru mikilvægir mælikvarðar á hvar innleiðingin er stödd á hverjum tíma.

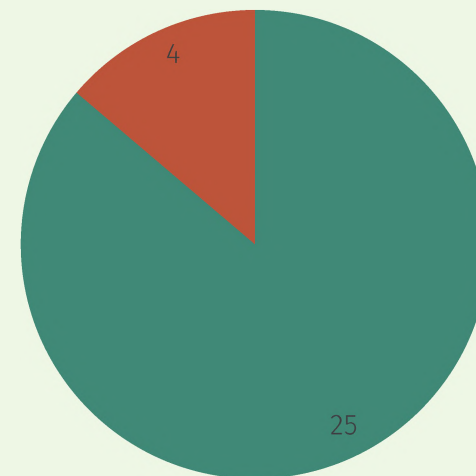
Úrræðalistar í sveitarfélögum og aðgengi að þeim

Hefur verið gerður listi yfir öll úrræði (úrræðalisti) sem er til staðar fyrir börn í sveitarfélaginu

■ Já ■ Nei

Er úrræðalistinn aðgengilegur öllum sem sinna farsældarþjónustu innan sveitarfélagsins

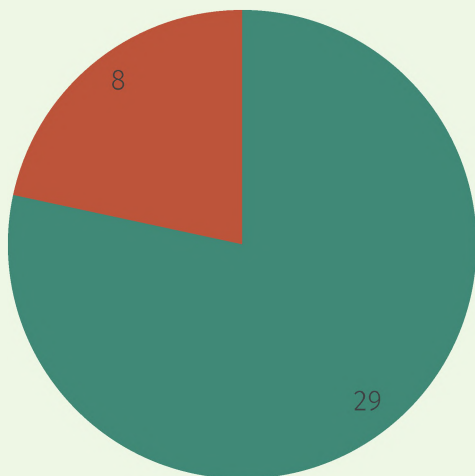

■ Já ■ Nei

Úrræðalistar hafa verið settir saman í flestum sveitarfélögum sem svöruðu könnuninni og lang flest þeirra sveitarfélaga sem hafa gert það eru með þá aðgengilega. Þetta er eitt af þeim verkefnum sem fram kemur í handbók farsældar.

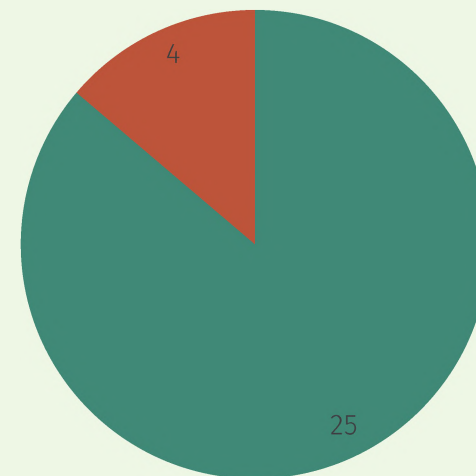
Úrræðalistar í sveitarfélögum og aðgengi að þeim

Hefur verið gerður listi yfir öll úrræði (úrræðalisti) sem er til staðar fyrir börn í sveitarfélaginu

■ Já ■ Nei

Er úrræðalistinn aðgengilegur öllum sem sinna farsældarþjónustu innan sveitarfélagsins

■ Já ■ Nei

Úrræðalistar hafa verið settir saman í flestum sveitarfélögum sem svöruðu könnuninni og lang flest þeirra sveitarfélaga sem hafa gert það eru með þá aðgengilega. Þetta er eitt af þeim verkefnum sem fram kemur í handbók farsældar.

Könnun á kostnaði vegna innleiðingar farsældar í framhaldsskólum 2024

108 m.kr. hafa verið greiddar til framhaldsskóla vegna innleiðingar farsældar á árinu 2024. Þar sem sérstaklega er haldið utan um fjármagn til innleiðingar og kostnað vegna innleiðingar eru skólameistarar góðfúslega beðnir að skila inn hver kostnaður vegna innleiðingar var á árinu 2024.

Athugið að könnunin er ekki nafnlaus og verið er að kanna kostnað vegna innleiðingar farsældar í framhaldsskólum. Svörin munu því eiga við um skólana sjálfa, en ekki ákveðna svarendur.

Mikilvægt er að svör berist og er þess óskað að þau berist fyrir lok dags 28. febrúar nk.

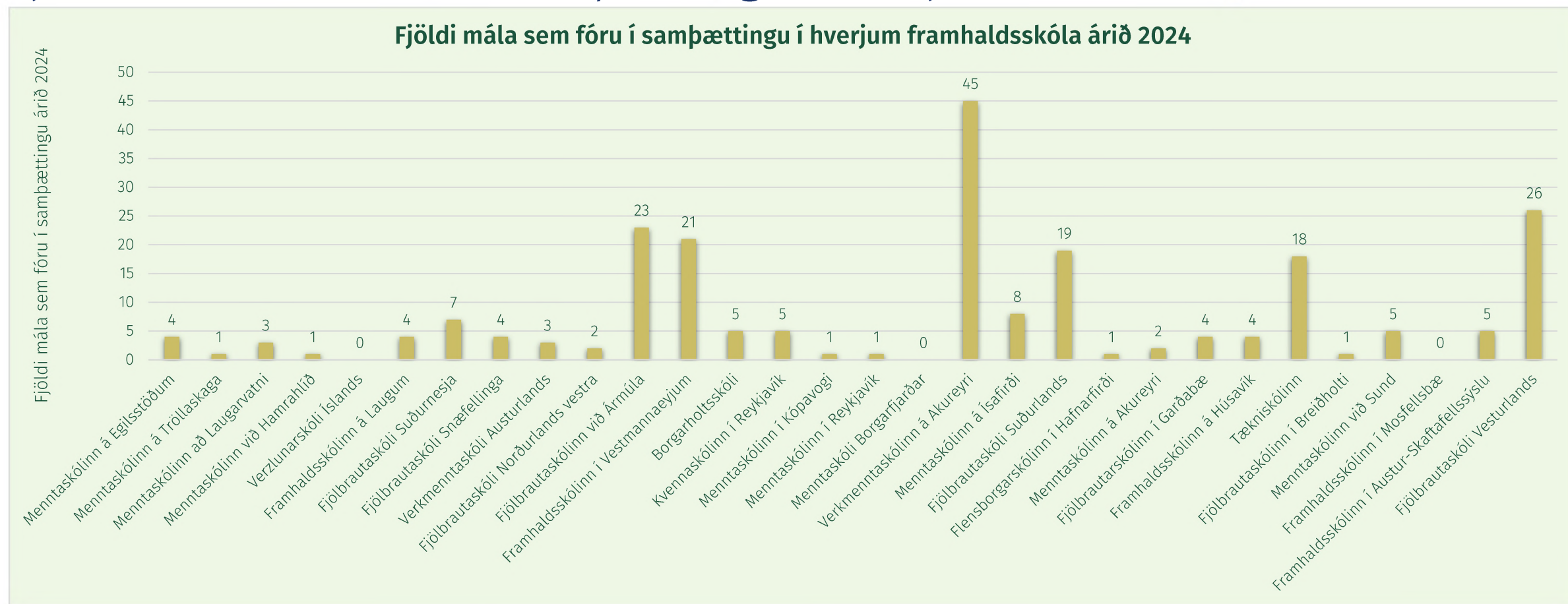
Könnun meðal framhaldsskóla landsins fyrir árið 2024

Mennta- og barnamálaráðuneytið sendir framhaldsskólum árlegan spurningalista þar sem óskað er upplýsinga um stöðu innleiðingar farsældar, málafjölda og kostnað viðkomandi framhaldsskóla vegna innleiðingar.

- Spurt um fjölda starfsmanna, heildarstarfshlutfall og launakostnað tengiliða
- Spurt um starfsstétt þeirra sem sinna hlutverki tengiliða, hvort skólinn hafi bætt við sig stöðugildum vegna þessa á undangengnu ári og þá hvaða stöðugildum
- Spurt um annan kostnað sem fallið hefur til og verið greiddur með framlagi ráðuneytis ásamt skýringu
- Spurt um stöðu innleiðingar í skólanum, þ.m.t. fjölda mála sem fóru í samþættingu á árinu

Helstu niðurstöður úr svörum framhaldsskóla 2024 fylgja.

Fjöldi mála sem fóru í samþættingu í hverjum framhaldsskóla árið 2024

Hér að ofan má sjá fjölda mála sem fóru í samþættingu í hverjum skóla árið 2024. Verkmenntaskólinn á Akureyri sker sig úr í fjölda mála en einnig vekur athygli fæð mála í stórum framhaldsskólum svo sem MK, FB, MR og Verslunarskólanum.

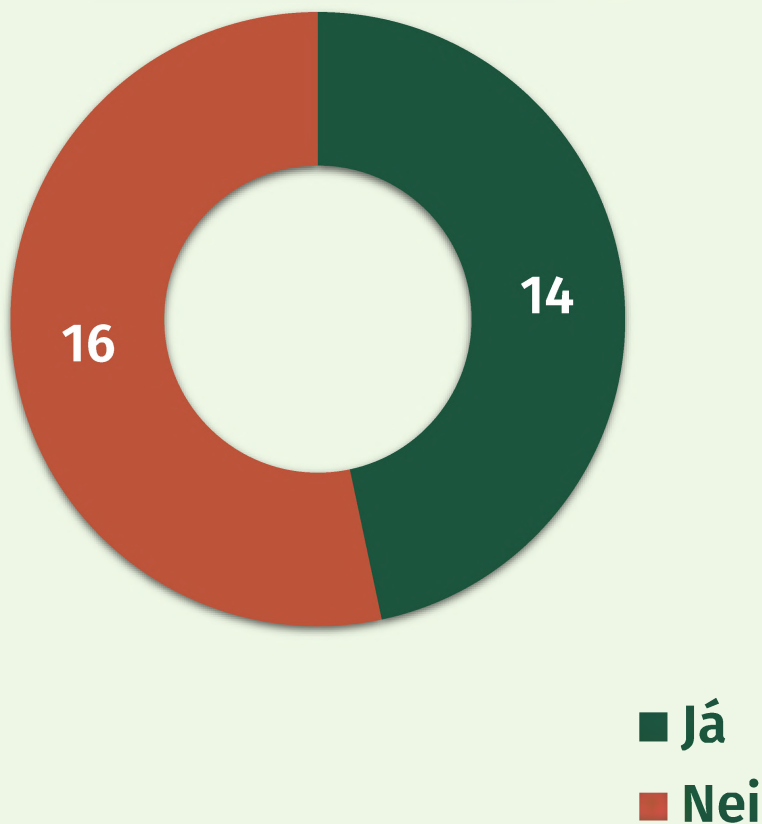
Tengiliðir í framhaldsskólum og starfsheiti þeirra

Framhaldsskólar	Fjöldi starfsfólks sem sinnir hlutverki tengiliðs
Menntaskólinn á Egilsstöðum	1
Menntaskólinn á Tröllaskaga	1
Menntaskólinn að Laugarvatni	8
Menntaskólinn við Hamrahlíð	1
Verzlunarskóli Íslands	3
Framhaldsskólinn á Laugum	1
Fjölbrautaskóli Suðurnesja	6
Fjölbrautaskóli Snæfellinga	1
Verkmenntaskóli Austurlands	1
Fjölbrautaskóli Norðurlands vestra	1
Fjölbrautaskólinn við Ármúla	3
Framhaldsskólinn í Vestmannaeyjum	2
Borgarholtsskóli	2
Kvennaskólinn í Reykjavík	3
Menntaskólinn í Kópavogi	2
Menntaskólinn í Reykjavík	4
Menntaskóli Borgarfjarðar	1
Verkmenntaskólinn á Akureyri	3
Menntaskólinn á Ísafirði	1
Fjölbrautaskóli Suðurlands	1
Flensborgarskólinn í Hafnarfirði	5
Menntaskólinn á Akureyri	1
Fjölbrautarskólinn í Garðabæ	3
Framhaldsskólinn á Húsavík	2
Tækniskólinn ehf.	9
Fjölbrautaskólinn í Breiðholti	5
Menntaskólinn við Sund	5
Framhaldsskólinn í Mosfellsbæ	1
Framhaldsskólinn í Austur-Skaftafellssýslu	1
Fjölbrautaskóli Vesturlands	4

Starfsheiti	Fjöldi
Áfangastjóri	1
Brautarstjóri	4
Deildarstjóri	1
Fagstjóri	1
Félagsfulltrúi	1
Félagsráðgjafi	4
Forvarnarfulltrúi	1
Gæðastjóri	1
Kennslustjóri	2
Náms- og starfsráðgjafi	26
Sálfræðingur	3
Sérkennari	4
Skólameistari	1
Stuðningsfulltrúi	1
Umsjónarkennari	1

Í öllum 30 framhaldsskólum landsins eru tilgreindir tengiliðir farsældar. Mis margt starfsfólk hefur skilgreint hlutverk tengiliðs eftir skólum, ekki er um að ræða fullt starfshlutfall heldur aðeins fjölda þeirra einstaklinga sem hafa skilgreint hlutverk sem tengiliður. Starfsheiti þeirra sem gegna hlutverki tengiliða eru einnig misjöfn eftir skólum, en þó er lang algengast að náms og starfsráðgjafar hafi þetta hlutverk. Í töflunni um starfsheiti er ekki um fjölda starfsfólks að ræða heldur fjölda skóla þar sem starfsfólk með viðkomandi starfsheiti gegna hlutverki tengiliðs. Sem dæmi, þá gegnir Brautarstjóri hlutverki tengiliðs í fjórum skólum.

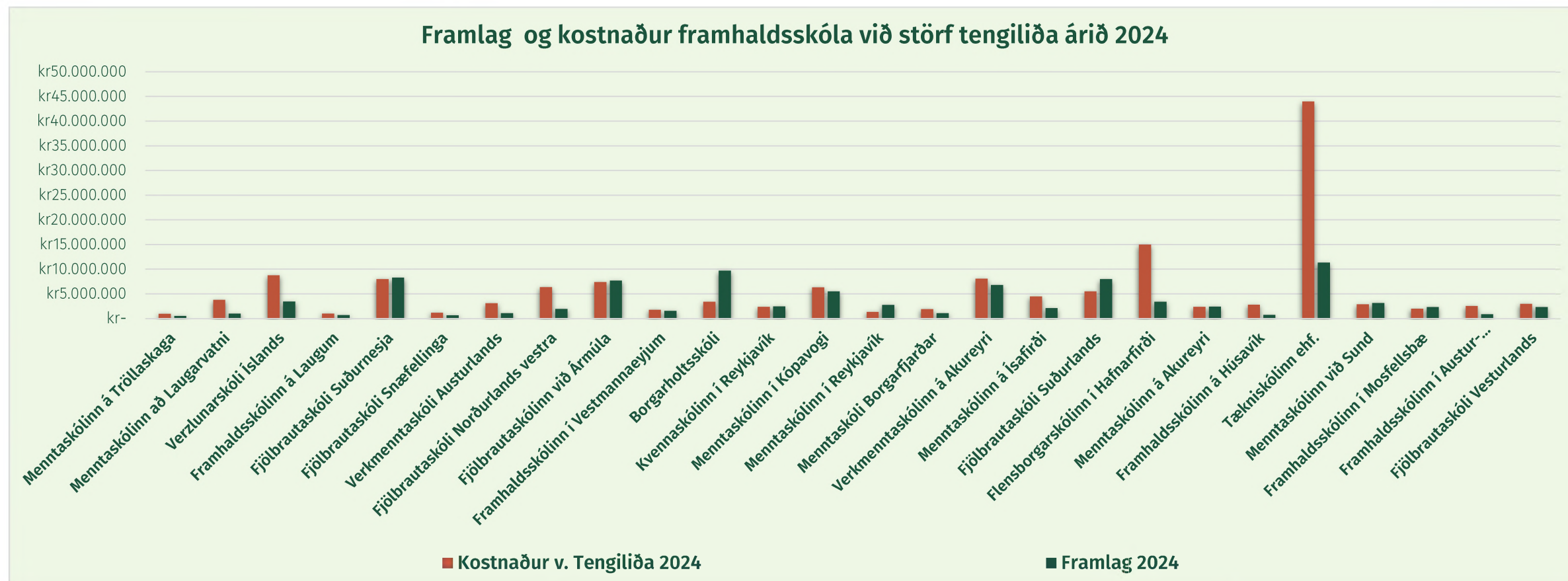
Bætti skólinn við sig stöðugildum vegna verkefna tengiliða árið 2024?

Bættu framhaldsskólar við stöðugildum vegna verkefna tengiliða farsældar á árinu 2024?

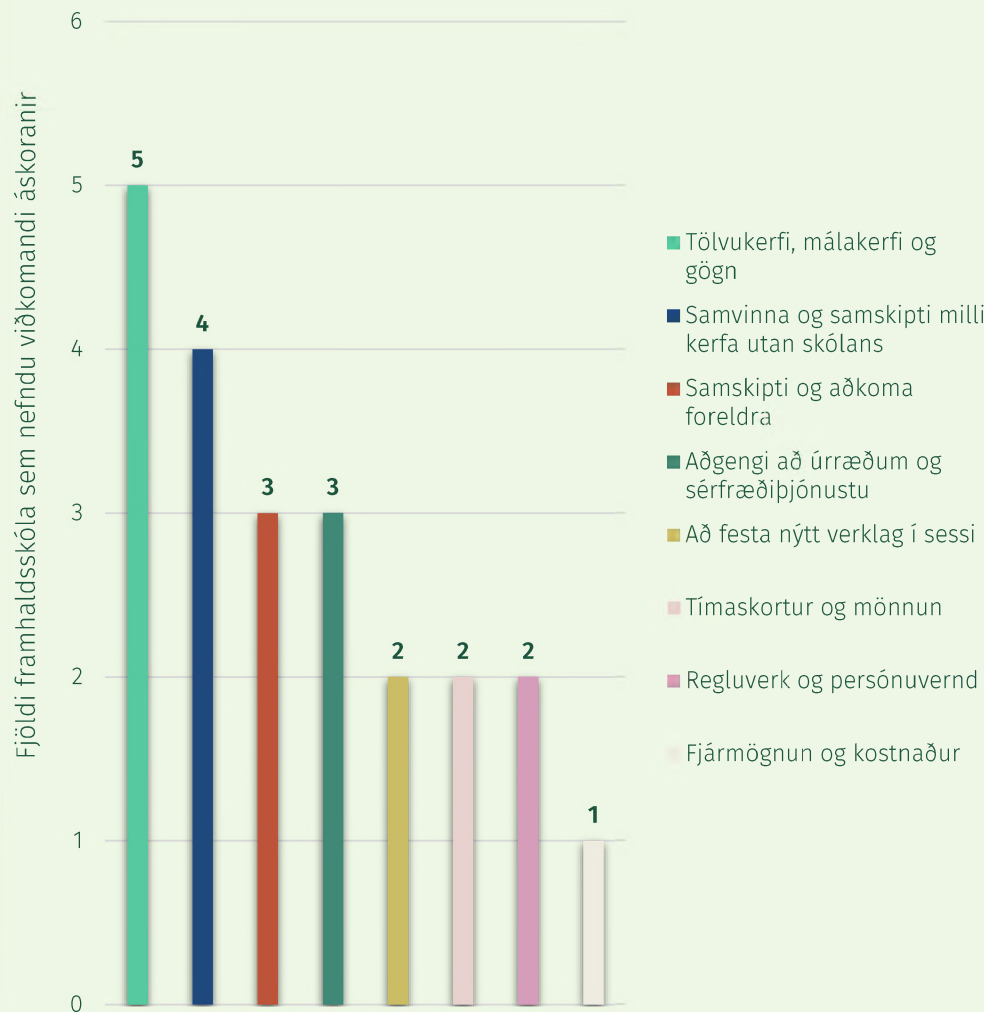
Allir skólarnir voru spurðir hvort þeir hefðu bætt stöðugildum vegan innleiðingar farsældarlaganna árið 2024. Tæplega helmingur þeirra hafði bætt við stöðugildum, hluta eða heilum á árinu.

Kostnaður og framlag árið 2024

Hér að ofan má sjá kostnað einstakra framhaldsskóla vegna starfa tengiliða 2024 samanborið við framlög frá MRN vegna innleiðingar farsældarlaganna. Þess ber að geta að ekki bærast greinanleg svör frá ME, MH, FG og FB varðandi kostnað. Þessi mynd gefur einhverja mynd af kostnaði skólanna, en þó ekki heildarmynd af innleiðingarkostnaði. Ljóst er að framlag til skólanna dugar í fæstum tilvikum fyrir launakostnaði tengiliða.

Algengustu áskoranir - Framhaldsskólar 2024

Helstu áskoranir - Framhaldsskólar

Áskoranir sem framhaldsskólarnir nefna falla í eftirfarandi flokka. Fyrst ber að nefna nýtt verklag og verkaskiptingu: það vantar sameiginlega ramma um hver gerir hvað, hvenær og með hvaða upplýsingum. Þegar verkferlar, hlutverk og ábyrgð eru ekki skýr fellur vinnan of í gamalt far og eftirfylgni minnkar. Nátengt þessu er tímaskortur og mönnun: mikið álag og takmörkuð mönnun skilur eftir lítið svigrúm fyrir reglubundið samráð, handleiðslu og eftirfylgni, slíkt getur hægt á ákvörðunum og flæði mála milli aðila.

Skólarnir nefndu oftast tölvukerfi, málakerfi og gögn. Skráning er víða þung í framkvæmd, málakerfi tala illa saman og mælaborð eða sameiginlegir mælikvarðar nýtast ekki nægilega til að halda yfirsýn og forgangsraða. Þá eru dæmi um að regluverk og persónuvernd setji takmörk á upplýsingaflæði; þegar túlkun heimilda er ekki samræmd geta orðið tafir og hik. Þessu tengist samvinna milli kerfa utan skólans: verkaskipting og samráð við heilsugæslu, félagsþjónustu og aðra utan skólans er ekki alltaf formföst, sem getur leitt af sér að flæði milli kerfa er tafsamara en þörf er á. Þá hafa komið upp vandkvæði í samskiptum og aðkomu foreldra; það tekst ekki alltaf að tryggja reglulega þátttöku og samráð, sem getur haft þær afleiðingar að ákvörðunum og eftirfylgni seinkar.

Aðgengi að úrræðum og sérfræðipjónustu er víða takmarkað, til dæmis er varðar sálfræðipjónustu, sem dregur úr möguleikum til snemmtæks stuðnings sem eykur áhættuna á að mál færist á hærri stig. Fjármögnun og kostnaður er nefnt en það birtist í ótryggri eða þröngri eyrnamerkingu fjármagns, tímabundnum styrkjum og óljósri kostnaðarskiptingu; sem veldur því að erfiðara er að byggja upp stöðuga þjónustu og tryggja starfsfólki tíma til teymisvinnu og eftirfylgni.

Á myndinni má sjá tíðni áskorananna sem farið er yfir í textanum í svörum framhaldsskólanna, alls svöruðu 30 skólar könnuninni